

de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs Commissie Wetsvoorstellen

NOB-notitie inzake kortetermijnoplossing box 3 arresten Hoge Raad

5 juli 2019

Op 14 juni 2019 heeft de Hoge Raad geoordeeld (ECLI:NL:HR:2019:816)¹ dat, indien de belastingdruk in box 3 hoger is dan het gemiddeld zonder (veel) risico's haalbare rendement, er sprake is van een op stelselniveau buitensporig zware last in box 3 die zich niet met het door artikel 1 Eerste Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens beschermde recht op ongestoord genot van eigendom verdraagt. De Hoge Raad heeft verder aangegeven dat het niet aan de Hoge Raad maar aan de wetgever is om in het rechtsherstel te voorzien. Vanzelfsprekend roept het voorgaande de vraag op, op welke wijze en wanneer de wetgever tot wetswijziging over gaat.

Uit de Kabinetsreactie box 3 op basis van werkelijk rendement van 15 april 2019 (2019-0000063014) en uit het overleg op 27 juni 2019 van de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer met staatssecretaris Snel van Financiën volgt dat het kabinet op Prinsjesdag (17 september 2019) een aantal oplossingsrichtingen zal presenteren, maar dat dit vooralsnog niet zal resulteren in een aanpassing van de vermogensrendementsheffing per 1 januari 2020. De NOB (hierna: 'de Orde') is van opvatting dat een (beperkte) aanpassing per 1 januari 2020 nodig is om voorzichtige spaarders rechtsherstel en dus rechtszekerheid te bieden. Daarmee wordt tevens voorkomen dat grote groepen belastingplichtigen opnieuw (dus ook voor de jaren 2020 en verder) massaal in bezwaar gaan, met hoge kosten voor de belastingbetaler en hoge uitvoeringslasten voor de Belastingdienst als gevolg.

Alhoewel er een duidelijke meerderheid in de Tweede Kamer aanwezig lijkt te zijn om over te gaan op een stelsel van het belasten van werkelijk rendement, is dit kennelijk volgens het kabinet op korte termijn niet te realiseren. Gelet op het bovenstaande rijst de vraag in hoeverre er 'quick fixes' mogelijk zijn, die zonder ingrijpende wijzigingen in de wetgeving en de automatisering van de Belastingdienst te realiseren zijn en in enige dan wel geruime mate tegemoetkomen aan de opdracht die de Hoge Raad bij de wetgever heeft gelegd.

De Orde tracht in deze notitie een bijdrage aan de beantwoording van deze vraag te geven om daarmee de wetgever op overzichtelijke wijze te informeren over welke opties er zijn om de voorzichtige spaarder zo snel mogelijk rechtsherstel te bieden. Er is al veel materiaal voorhanden.² De Orde hanteert daarbij drie toetsen. De eerste toets is in hoeverre een oplossing bijdraagt aan een verlaging van belastingdruk op bestanddelen van box 3 die geen of zeer weinig rendement genereren (spaartegoeden). De andere toets is de uitvoerbaar- en haalbaarheid voor de Belastingdienst gelet op de IT-technische randvoorwaarden. Het moet dus gaan om een relatief eenvoudige ingreep. De derde toets is fraudegevoeligheid. Tot slot zou een tussenoplossing bij voorkeur ook goed moeten passen in een lange termijnoplossing, maar dat is voor de Orde geen *conditio sine qua non*.

¹ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2019:816>

² Zie onder meer: Keuzedocument box 3

(<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/06/09/bijlage-keuzedocument-box-3>), Kabinetsreactie box 3 op basis van werkelijk rendement van 15 april 2019 (2019-0000063014), De toekomst van box 3 Verslag van de algemene ledenvergadering van de Vereniging voor Belastingwetenschap over het thema 'De toekomst van box 3', gehouden op 25 januari 2018 te Den Haag (<https://belastingwetenschap.nl/media/1339/verslag-vbw-box-3-250118-definitief.pdf>)

De Commissie Wetsvoorstellen van de NOB reageert gevraagd en ongevraagd op fiscaal relevante (wets)voorstellen (en het voortraject daarvan) vanuit de expertise van haar leden. Belangrijke toetsstenen zijn rechtszekerheid (waaronder terugwerkende kracht), verenigbaarheid met het recht, uitvoerbaarheid, effectiviteit en efficiency, regeldruk en gevolgen voor het investeringsklimaat.

De huidige wetgeving (2019)

Het fictieve rendement in box 3 is (sinds 2017) niet meer 4 procent vast maar hangt af van de hoogte van het vermogen. Voor 2019 ziet de tabel er als volgt uit:

Schijf	(Deel van de) grondslag sparen en beleggen	Percentage 0,13%	Percentage 5,60%	Percentage gemiddeld rendement
1	Tot en met € 71.650	67%	33%	1,935%
2	Vanaf € 71.651 tot en met € 989.736	21%	79%	4,451%
3	Vanaf € 989.737	0%	100%	5,60%

Tabel 1

Het voordeel uit sparen en beleggen wordt dus gesteld op 0,13 procent voor laag risicodragende beleggingen en op 5,60 procent voor overige beleggingen. De verdeling tussen laag en hoog risicovolle beleggingen is vastgesteld in drie schijven.

Optie 1 – verhoging van het heffingvrije vermogen.

Het heffingvrije vermogen bedraagt in 2019 30.360 euro. Het kabinet zou kunnen overwegen om het heffingvrije vermogen aanzienlijk te verhogen. Het voordeel van deze optie is dat dit eenvoudig en gemakkelijk is uit te voeren. Het effect is ook dat ook belastingplichtigen met een hoog rendement hiervan profiteren en de Benthamse progressie wordt vergroot. Verder vereist dit een aanzienlijke verhoging van het heffingvrije vermogen om voor alle belastingplichtigen in box 3, die grote bedragen in spaartegoeden hebben belegd, tot een acceptabele heffing te komen over spaartegoeden. Daarom acht de Orde deze optie minder geschikt.

Optie 2 – invoering van een ‘carve out’ voor spaartegoeden en tegenbewijsregeling

De wetgever zou kunnen kiezen voor het invoeren van een tegenbewijsregeling, waarbij belastingplichtigen – indien zij voldoende bewijs overleggen – worden belast over het werkelijke rendement in plaats van over het fictieve rendement zoals dit in tabel 1 hierboven is vermeld. Hierbij zijn veel varianten mogelijk. De Orde acht de variant die het meest aansluit op het arrest van de Hoge Raad van 14 juni 2019, die waarbij het gemiddelde fictieve rendement op het totale vermogen (volgens tabel 1) wordt bepaald en dit gemiddelde rendementspercentage vervolgens wordt vergeleken met het werkelijke rendementspercentage op spaartegoeden. Omdat het mogelijk is dat een belastingplichtige gedurende het belastingjaar spaart – waardoor het spaartegoed stijgt – dan wel ontspaart of van spaartegoeden wisselt naar beleggingen in bijvoorbeeld aandelen of onroerende zaken, levert dit voorstel een verhoging van de administratieve lasten op. Om deze zoveel mogelijk te beperken, zou het laagste bedrag van het totaal aan spaartegoeden op 1 januari en 31 december van het belastingjaar kunnen worden genomen. Deze optie kan aan de hand van het volgende voorbeeld worden geïllustreerd, waarbij twee sub-varianten zijn te onderscheiden:

Vermogen in box 3 op:	1 januari	31 december
Aandelen / overig vermogen	€ 100.000	€ 140.000
Spaartegoeden	<u>€ 250.000</u>	<u>€ 240.000</u>
Totaal	€ 350.000	€ 380.000
Af: heffingsvrije vermogen	<u>€ 30.360</u>	
Belastbaar vermogen	€ 319.640	

	Spaardeel	Beleggingsdeel
1° schijf (t/m € 71.650)	67% € 48.006	33% € 23.645
2° schijf (t/m € 989.736)	21% € 52.078	79% € 195.912
3° schijf (daarboven)	0% € 0 +	100% € 0 +
Grondslag	<u>€ 100.083</u>	<u>€ 219.557</u>
Rekenrendement	0,13% ×	5,60% ×
Grondslag	<u>€ 130</u>	<u>€ 12.295</u>

De verschuldigde inkomstenbelasting in box 3 bedraagt dan: $30\% \times (\text{€ } 130 + \text{€ } 12.295) = \text{€ } 3.727$.

Optie 2a:

Stel dat het werkelijke rendement op het spaartegoed over het gehele jaar 490 euro bedraagt.³ De tegenbewijsregeling werkt dan als volgt uit.

Stap 1: bepaal het laagste bedrag van de spaartegoeden op 1 januari en 31 december. Dit is 240.000 euro.

Stap 2: bepaal de verschuldigde inkomstenbelasting in box 3 exclusief de spaartegoeden (uitkomst stap 1):

Vermogen incl. spaartegoeden	€ 350.000
Spaartegoeden	<u>€ 240.000</u>
Vermogen excl. spaartegoeden	€ 110.000
Af: heffingsvrije vermogen	<u>€ 30.360</u>
Belastbaar vermogen	€ 79.640

---

³ In plaats van het werkelijke rendement zou ook een forfaitair rendement kunnen worden gehanteerd dat wordt gesteld op de gemiddelde spaarrente van het afgelopen jaar (of een andere rente die nauw bij de spaarrente aansluit).

De verschuldigde inkomstenbelasting in box 3 bedraagt dan:

	Spaardeel		Beleggingsdeel	
1 ^e schijf (t/m € 71.650)	67%	€ 48.006	33%	€ 23.645
2 ^e schijf (t/m € 989.736)	21%	€ 1.678	79%	€ 6.312
3 ^e schijf (daarboven)	0%	€ 0 +	100%	€ 0
Grondslag		€ 49.683		€ 29.957
Rekenrendement		0,13% ×		5,60%
Grondslag		€ 65		€ 1.678

De inkomstenbelasting in box 3 bedraagt: 30% × (€ 65 + € 1.678):	€ 522
Bij: 30% × (werkelijk rendement ad) € 490 over spaartegoeden:	<u>€ 147</u>
Totaal inkomstenbelasting box 3	€ 669
Verschuldigd volgens wettelijk forfaitair rendement	<u>€ 3.727</u>
Verschil (minder te betalen)	€ 3.058

Indien er vrees zou bestaan voor het tijdelijk wisselen naar aandelen rond het tijdstip van de twee peildata, kan worden overwogen om een derde peildatum toe te voegen halverwege deze periode (1 juli) of te bepalen dat deze mogelijkheid alleen open staat voor spaarders die het volledige jaar vermogen op een spaarrekening hebben gehad.

Optie 2b:

Een tweede mogelijkheid zou zijn om op het restant van het vermogen (exclusief de spaartegoeden) alleen het hogere rendement ad 5,60 procent toe te passen. De uitkomst is dan als volgt.

Vermogen excl. spaartegoeden	€ 110.000
Af: heffingvrije vermogen	<u>€ 30.360</u>
Belastbaar vermogen	€ 79.640
Forfaitair rendement (5,60%)	€ 4.459
Belasting (30%) hierover	€ 1.337
Bij: belasting (30% over werkelijk rendement ad € 490 over spaartegoeden)	<u>€ 147</u>
Totaal	€ 1.484
Verschuldigd volgens wettelijk forfaitair rendement	<u>€ 3.727</u>
Verschil (minder te betalen)	€ 2.243

Optie 3 – Aansluiten bij werkelijk rendement spaartegoeden

Doordat bankgegevens automatisch worden uitgewisseld onder de CRS (Common Reporting Standard)⁴ zou in de ogen van de Orde vrij eenvoudig kunnen worden overgegaan tot het belasten van het werkelijk behaalde rendement op spaargeld. Voor de afbakening kan worden aangesloten bij het begrip ‘deposito’ in de Wft zoals het Keuzedocument box 3 ook aangeeft.⁵ In het Keuzedocument wordt hierover het volgende aangegeven:

‘Daarentegen lijkt het wel mogelijk spaartegoeden (en vergelijkbare bezittingen) te onderscheiden van de overige vermogensbestanddelen die tot de grondslag van box 3 behoren. Hierbij kan bijvoorbeeld worden aangesloten bij het begrip deposito zoals dat wordt gehanteerd in de Wft en het depositogarantiestelsel. Op basis van het depositogarantiestelsel is een duidelijke scheiding gemaakt tussen vermogensbestanddelen waarop het depositogarantiestelsel wel van toepassing is en vermogensbestanddelen waarvoor dit niet het geval is. Hierdoor gelden strikte voorwaarden en wordt een duidelijk begrippenkader gehanteerd. Bovendien is het depositogarantiestelsel binnen de Europese Unie in vergaande mate geharmoniseerd. Hierdoor is dit onderscheid wellicht ook in internationaal verband goed te hanteren.’⁶

Indien de peildatum blijft gehandhaafd op 1 januari van het jaar waarover aangifte wordt gedaan, neemt de Orde aan dat de Belastingdienst tijdig over de informatie uit het buitenland beschikt om te burger te kunnen ontzorgen door middel van de VIA. Door voor één vermogenscategorie aan te sluiten bij het werkelijk rendement, ontstaat mogelijk een risico op peildatumarbitrage. Het Keuzedocument (paragraaf 5.2.1) beschrijft een generieke antimisbruikmaatregel ter voorkoming van arbitrage die aansluit bij de huidige bepaling inzake box-arbitrage. De Orde merkt op dat het risico van dergelijke arbitrage niet moet worden overschat. Zo zullen jaarlijks dubbele transactiekosten gemaakt moeten worden om dergelijke arbitrage te realiseren. Deze kosten zijn dermate hoog dat dit naar de mening van de Orde voldoende prohibitief zal zijn. Deze maatregel kan niet worden opgenomen in de VIA en vraagt om handmatige beoordeling. Een eenvoudigere, maar wat ruwere benadering zou kunnen zijn om afwijkingen boven een bepaalde omvang (bijvoorbeeld 25 procent) in het saldo aan spaartegoeden op peildatum ten opzichte van het gemiddeld dagsaldo over het voorgaande jaar te negeren en toe te voegen aan de overige bezittingen waarvoor het hoge forfaitair rendement geldt, uiteraard met de mogelijkheid van tegenbewijs voor de belastingplichtige. In deze optie wordt ook een stap gezet naar een heffing op basis van werkelijk rendement.

Uitvoerbaarheid voor de Belastingdienst en fraudegevoeligheid van de voorgestelde oplossingen

Afzien van enig gevolg geven aan het arrest van de Hoge Raad is naar de mening van de Orde geen optie en niet acceptabel. Ten eerste omdat het geen recht doet aan het belang van eerlijke en

---

⁴ De OECD CRS is in de EU vormgegeven in Richtlijn 2014/107/EU van de Raad van 9 december 2014 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied.

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/06/09/bijlage-keuzedocument-box-3>, blz. 33

⁶ Keuzedocument, blz. 31

rechtvaardige belastingheffing. Ten tweede omdat de Belastingdienst en de rechtbanken bij niets doen worden opgezadeld met een onmogelijke opgave, namelijk uitspraak doen op alle nieuwe individuele bezwaarschriften van belastingplichtigen die na dit arrest aanspraak menen te kunnen maken op belastingvermindering. Ten derde omdat de Algemene Rekenkamer er recentelijk nog op heeft gewezen dat ten onrechte de forfaits, waaronder 'box 3', in strijd met de Comptabiliteitswet en Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek, niet zijn geëvalueerd en/of geactualiseerd. En als vierde en laatste reden kan ook worden genoemd de oproep vanuit de Tweede Kamer om de Belastingdienst meer de 'menselijke maat' te laten toepassen. Een belastingdruk van meer dan 100 procent staat hier haaks op. De Orde beseft dat aan elk voorstel bezwaren kleven en er op korte termijn geen ideale en perfecte oplossing bestaat. De hierboven voorgestelde kortetermijnoplossingen zijn naar de mening van de Orde voldoende robuust om de volgende redenen:

- Het gaat om een overgangsmaatregel die automatisch eindigt als wordt overgegaan op het nieuwe systeem van het belasten van vermogensinkomsten;
- De voorstellen sluiten aan bij informatie die al beschikbaar is bij de Belastingdienst;
- Opzettelijk misbruik kan worden voorkomen met gerichte antimisbruikmaatregelen.

De Orde meent, gelet op het bovenstaande, dat het kabinet naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad de handschoen moet oppakken en een serieuze poging moet doen om via tijdelijke oplossingen reeds met ingang van het belastingjaar 2020 te voorzien in nieuwe wetgeving. Deze nieuwe wetgeving kan tevens een goede leidraad vormen voor het belastingjaar 2019 en oudere belastingjaren. Hiermee wordt tevens bereikt dat de Belastingdienst over een duidelijke richtlijn beschikt om geschillen met de individuele burgers handzaam en met een 'menselijke maat' op te lossen.

Tenslotte

De Orde begrijpt dat het huidige sentiment vraagt om aanpassing van box 3. 'Quick fixes' voor spaargeld op korte termijn en op langere termijn een structurele oplossing voor alle box 3 bezittingen zijn zeker nodig. De Orde wil echter graag benadrukken dat de focus op het oplossen van het beleggingsvraagstuk, slechts één onderdeel van de inkomstenbelasting, niet los kan worden gezien van de rest van de inkomstenbelasting. De Orde bepleit dus een bredere herziening van de inkomstenbelasting en benadrukt voorts dat het daarbij van groot belang is om aandacht te geven aan de fundamentele van een inkomstenbelasting, zoals een zuiver inkomensbegrip, minder verstoring tussen verschillende typen inkomen, draagkracht, eenvoud en uitvoerbaarheid. Dit is cruciaal voor het draagvlak voor de inkomstenbelasting op de langere termijn.

Amsterdam, 5 juli 2019

Commissie Wetsvoorstellen NOB

Bijlage: aantal belastingplichtigen box 3; verdeling vermogen

Tabel 1: Box 3-vermogen naar vermogentitels en vermogensklassen (obv aangiften 2014)

	0 - 100 dzd	100 dzd - 1 mln	> 1 mln	totaal
Rendementsgrondslag (* 1 mln euro)	110.724	233.280	93.744	437.748
bank- en spaartegoeden	87.021	123.321	24.526	234.867
aandelen/obligaties	11.663	51.964	46.149	109.776
onroerende zaken	18.638	63.822	26.331	108.791
andere vermogentitels	6.826	21.944	10.620	39.390
schulden	-13.424	-27.770	-13.882	-55.076
Heffingvrij vermogen	54.850	24.275	1.025	80.125
Aantal belastingplichtigen (*1000)	2.194	971	41	3.205

	0 - 100 dzd	100 dzd - 1 mln	> 1 mln	totaal
Rendementsgrondslag	100%	100%	100%	100%
bank- en spaartegoeden	79%	53%	26%	54%
aandelen/obligaties	11%	22%	49%	25%
onroerende zaken	17%	27%	28%	25%
andere vermogentitels	6%	9%	11%	9%
schulden	-12%	-12%	-15%	-13%
Netto spaargeld (gemiddeld)	66%	41%	11%	41%
Beleggingen (gemiddeld)	34%	59%	89%	59%
Netto spaargeld (marginaal)	66%	23%	0%	
Beleggingen (marginaal)	34%	77%	100%	

Niet alle belastingplichtigen hebben box 3-vermogen in alle onderscheiden vermogentitels.

Tabel 2: Aantal en grondslag box 3-vermogen naar groepen met verschillende samenstelling van vermogentitels

	Aantal (*1000)	Rendements - grondslag (* 1 mln)	wv bezit	wv schuld	gemiddelde grondslag per belastingplichtig (in euro's)
Zonder schulden					
Spaar	1.233	84.621	84.621		68.622
Spaar+aand	878	120.215	120.215		136.857
Spaar+onrzk	194	29.493	29.493		152.114
Spaar+ aand+onrzk	151	55.924	55.924		369.729
Overig	249	25.321	25.321		101.698
subtotaal	2.706	315.575	315.575		116.634
Met schulden					
Spaar	50	3.778	4.838	-1.060	75.086
Spaar+aandelen	108	21.497	26.947	-5.450	199.192
Spaar+onrzk	158	27.835	46.815	-18.981	176.698
Spaar+aand+onrzk	135	62.693	88.421	-25.729	465.307
Overige	49	6.371	10.228	-3.857	129.437
Subtotaal	500	122.173	177.249	-55.076	244.485
Totaal	3.205	437.748	492.824	-55.076	136.566